

"Katowice są miastem gwarantującym wszystkim mieszkańcom dostęp do usług publicznych odpowiadających współczesnym standardom cywilizacyjnym"

Trudno w pełni zgodzić się z pierwszym zdaniem wstępu do projektu „Programu współpracy...”, biorąc pod uwagę różne doświadczenia mieszkańców i katowickich organizacji pozarządowych. Aby to zdanie - w kontekście samego III sektora - nie było jedynie życzeniowym wyrażeniem intencji bez przełożenia na rzeczywistość, należałoby rozwiązać zdecydowaną większość z problemów, które dziś tą współpracę z różnych powodów utrudniają lub wręcz uniemożliwiają:

1. Format plików wykorzystywanych w komunikacji

Licencje na korzystanie z programów w pakiecie Microsoft Office (stosowanym przez magistrat) generują po stronie organizacji pozarządowych znaczne koszty, przez co sektor pozarządowy zmuszony jest szukać alternatywnych rozwiązań m.in. korzystać z bezpłatnych pakietów biurowych. Choć oprogramowanie wchodzące w skład innych pakietów biurowych dobrze spełnia swoją funkcję, Konwersja plików Microsoft Office do i z formatów tzw. "wolnego oprogramowania" (stosowanego przez zdecydowaną większość organizacji pozarządowych) pozostawia wiele do życzenia (błędy w interpretacji) i jest czasochłonna (nie sam proces, ale poprawianie plików po nim, przywracanie im względnej użyteczności). Niezrozumiałe jest zatem opieranie komunikacji z organizacjami pozarządowymi na plikach w formacie DOC/DOCX i to w sytuacji, gdy już dzisiaj niektóre jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Katowice korzystają z darmowego pakietu OpenOffice/LibreOffice do indywidualnego kontaktu z mieszkańcami, tym samym (potencjalnie) zmniejszając obciążenie budżetu miasta o koszty licencji. Władze Katowic powinny dokładnie rozpoznać potrzeby i możliwości organizacji pozarządowych w tym zakresie i – wspólnie z organizacjami - dążyć do obustronnego ustandaryzowania wykorzystywanych w komunikacji formatów plików. Do tego czasu zalecane jest równoległe stosowanie formatu RTF (Rich Text Format).

2. Zbędna, bezcelowa "formalizacja".

Urząd Miasta Katowice stale wymaga od organizacji pozarządowych posiadania pieczętki. Chociaż takiego obowiązku nie nakłada ani ustawa "Prawo o stowarzyszeniach" ani też prawo lokalne, brak pieczętki na dokumencie bezprawnie dyskwalifikuje organizacje pozarządowe dla Urzędu Miasta Katowice jako partnera i przedstawiciela III sektora, godząc w ustawowo zagwarantowane prawo udziału w procesie współdecydowania o mieście (konsultacje programów, projektów uchwał i aktów prawa miejscowego). Problemem nie jest samo

posiadanie pieczętki, lecz regulamin określający warunki komunikacji sektora pozarządowego z Urzędem. Otóż aby wziąć udział w konsultacjach społecznych za pośrednictwem Internetu i zgodnie z oczekiwaną przez magistrat procedurą, konieczne jest wydrukowanie wypełnionego formularza, przybicie pieczętki, zeskanowanie całości i wysłanie w załączniku wiadomości email. Najwyraźniej magistrat (bardzo niesłusznie) zakłada, że każda organizacja pozarządowa winna posiadać - oprócz pieczętki - także drukarkę jak i skaner, gotowa jest także bezcelowo ponosić koszty eksploatacji tych urządzeń tylko po to, by móc swobodnie przesłać do Urzędu Miasta Katowice dokument w wersji... (quasi) elektronicznej (!). Bezcelowość i bezsensowność takiego oczekiwania nie wymaga dodatkowego komentarza. Zeskanowany dokument, w porównaniu do jego "cyfrowego przodka", może mieć od 2x do nawet 50x większy rozmiar, zatem przesyłanie obrazów plików drogą elektroniczną w sposób niepotrzebny obciąża:

- łącza internetowe wysyłającego i odbierającego (zwłaszcza, gdy wysyłający lub odbierający korzysta z opłaconych pakietów limitowanego transferu);
- serwer pocztowy;
- zasoby sprzętowe wysyłającego i odbierającego;
- systemy plików, w których te są przechowywane lub archiwizowane;
- zasoby czasu odbierającego i wysyłającego (im większy plik, tym wolniej i trudniej się z nim pracuje).

Niniejszy zbiór uwag przesłałem do Urzędu Miasta Katowice po podpisaniu przy pomocy certyfikatu wydanego przez Centrum Certyfikacji SEKAP, czyli z wykorzystaniem najprostszej i najszybszej, już dziś istniejącej i dostępnej metody uwierzytelniania, choć z pominięciem skrzynki kontaktowej SEKAP. Magistrat – niezależnie od aktualnie posiadanych narzędzi weryfikacji podpisu elektronicznego - powinien dopełnić wszelkich starań, by możliwie szybko właśnie taka forma komunikacji stała się podstawową dla organizacji pozarządowych. Tym bardziej, że popularność platformy SEKAP wciąż pozostaje bardzo niska, przez co wszelkie działania promocyjne, zorientowane na zwiększenie przydatności wydawanego certyfikatu np. poprzez automatyczne wyrabianie certyfikatu niekwalifikowanego wszystkim reprezentantom (nowopowstałym i już istniejącym) organizacji pozarządowych, są celowe i powinny być nie tylko wprowadzone, lecz ustandaryzowane dawno temu.

Warto także zaznaczyć, że wielokrotnie w minionych 2-3 latach otrzymywałem papierową odpowiedź na moje pismo (przesłane drogą elektroniczną), w którym wyraźnie podkreślałem prośbę o udzielenie odpowiedzi również drogą elektroniczną. Każdy zbędnie wysłany list to niepotrzebny wydatek magistratu i utrudnienie dla organizacji, które prowadzą cyfrowe

archiwum korespondencji, nie mówiąc już o czasie straconym w oczekiwaniu na odpowiedź, częstokroć zawierającą pilnie potrzebne treści (np. dotyczące aktualnie prowadzonych konsultacji społecznych), których szybkie dostarczenie zwiększa możliwości działania organizacji pozarządowych.

3. Bazy danych organizacji pozarządowych.

Magistrat tylko na swój użytek wykorzystuje przynajmniej dwie, niezależne od siebie bazy organizacji pozarządowych (jedną elektroniczną (publiczną) na stronie internetowej Urzędu Miasta Katowice, drugą dla celów prowadzenia oficjalnych rejestrów). Bazy te nie są w żaden sposób powiązane, choć takie połączenie jest celowe i słuszne. Wymóg współczesności zostanie zaspokojony, gdy władze miasta podejmą skuteczne działania zmierzające do pełnej digitalizacji i scalenia miejskich baz danych (służących tym samym lub wynikowym celom) a następnie scalenia lub unifikacji (umożliwiającej wgląd do baz danych lub części bazy innych miast) w aglomeracji katowickiej, jeśli nie na obszarze całego Województwa Śląskiego.

4. Wykluczenie cyfrowe.

Dostęp do informacji w Katowicach bynajmniej nie jest równy. Osoby lub całe środowiska ludzi wykluczonych cyfrowo, o ile nie przyjdą osobiście do urzędu, są potencjalnie wykluczone z obiegu informacji. O ile mówimy o osobach pracujących w godzinach 8:00 - 16:00 lub podobnych, wykluczenie to przestaje być potencjalnym i staje się realne. Tak samo wykluczone są osoby bezrobotne, w przypadku których regularne opłacanie dostępu do Internetu zwykle nie jest możliwe. Problem ten, w takim samym stopniu dotyczący członków organizacji pozarządowych, wymaga zaadresowania w sposób kompleksowy i to w skali całego miasta - dlatego też niezwłocznie należałoby przystąpić do prac nad dokumentem, który ukształtuje nową politykę informacyjną miasta Katowice. Do tego czasu zapisy „Programu...” powinny wspomagać pozainternetowy obieg informacji. W Katowicach brakuje też właściwej przestrzeni na ogłoszenia sektora pozarządowego - przy czym należy rozróżnić komunikaty skierowane do samorządu i mieszkańców od komunikatów, których adresatem (jak i nadawcą) jest sam sektor pozarządowy. O ile w kwestii tego ostatniego Inicjatywa Catalyst kończy pracę nad stosownym narzędziem (wersja testowa została sprawdzona na początku tego roku), władze miasta muszą mieć świadomość, że w temacie informowania o działalności niezbędne jest intensywniejsze wykorzystanie serwisów katowice.eu lub/i ngo.katowice.eu. Dlatego też Inicjatywa Catalyst od 2010 roku zabiega o udział w pracach nad utworzeniem nowego serwisu Urzędu Miasta

Katowice oraz zmiany w sposobie zarządzania zawartością miejskiego serwisu, bez których nawet najlepsze rozwiązania technologiczne okażą się nieskuteczne.

5. Poza deklaracją chęci współpracy ze strony Rady Miasta Katowice, proponowałbym dodanie zapisów mówiących o dążeniu do zapewnienia możliwie najlepszej, owocnej współpracy, opartej na zasadach wzajemnego zaufania i organizacji, charakteryzujących Wysoką Kulturę Demokracji, z wykorzystaniem najlepszych praktyk w zakresie komunikacji i partycypacji społecznej oraz nieustającym dążeniem do wyznaczania nowych, podwyższonych standardów takowych.

Stolica Województwa Śląskiego na samorządowej mapie dobrych praktyk w zakresie partycypacji społecznej jest daleko za czołówką, którą tworzą miasta takie jak Częstochowa, Tychy, Dąbrowa Górnicza oraz Rybnik, tymczasem to "na naszym podwórku" powinny powstawać rozwiązania, które są chętnie "przeszczepiane" do innych gmin i powiatów. Cele "Programu współpracy..." muszą to uwzględniać, choć tworzenie dobrych praktyk powinno być konsekwencją efektywnej współpracy a nie celem działania samym w sobie.

Jedną z możliwości jest rozbudowanie dziś funkcjonującego miejskiego newslettera - dodanie opcji subskrypcji wiadomości z określonej kategorii („Tag” wiadomości) dedykowanej dla III sektora, jednak warunkiem sine qua non będzie przyspieszenie przepływu informacji do serwisu katowice.eu - po ponad 3 latach od zwrócenia uwagi na ten problem, wciąż pewna część informacji publikowana jest post factum albo wyłącznie z wykorzystaniem Platformy Konsultacji Społecznych – właściwie nigdy nie wykorzystuje się wszystkich dostępnych kanałów komunikacji z mieszkańcami jednocześnie, i to pomimo tego, że np. w minionym roku prowadzone były konsultacje aż kilku strategii sektorowych..

Jeszcze wyraźniej brakuje przestrzeni do skutecznej komunikacji poza siecią Internet.

6. Wśród celów programu bezwzględnie należałoby umieścić i podkreślić dążenie do zwiększenia samodzielności finansowej organizacji pozarządowych. Każda dodatkowa złotówka, nie pochodząca z budżetu miasta Katowice a spożytkowana na mieszkańców Katowic, odciąża budżet miasta LUB podnosi skuteczność i skalę działań prowadzonych przez sektor pozarządowy. Działanie w tym zakresie wynika z analizy ankiet oceniających współpracę miasta z III sektorem w 2012 roku.

7. Jakość i skuteczność współpracy organizacji pozarządowych z Radą Miasta Katowice można (a jeśli można to trzeba!) znacząco poprawić. Wśród zalecanych działań należy wymienić zwiększenie dostępności informacji o posiedzeniach komisji rady miasta i przedmiocie obrad. Ta ostatnia informacja musi nie tylko szukać swojego odbiorcy (obecne rozwiązanie w Biuletynie Informacji Publicznej najwyraźniej nie jest wystarczające), ale też docierać do organizacji pozarządowych z większym wyprzedzeniem, skutkując najlepszym możliwym przygotowaniem się przedstawicieli organizacji - tym bardziej, że sygnały o zbyt późno dostarczanych materiałach dochodzą także od strony samych radnych. Z drugiej strony, wspólnymi staraniami miasta i sektora pozarządowego, konieczne będzie zachęcenie innych organizacji pozarządowych do większego zaangażowania w sprawy miasta w dziedzinie, w której takowe funkcjonują. Punktem wyjścia do działań aktywizujących powinno być skuteczniejsze zaznaczenie celowości i wagi takiej współpracy i pokazanie zalet oraz wad takiego zaangażowania.

8. Opierając się na współpracy ze środowiskiem akademickim i lokalnymi mediami, miasto powinno rozpocząć nowy, cykliczny projekt, którego celem byłoby przygotowywanie dwóch spotów wideo podnoszących wiedzę i świadomość mieszkańców w tematyce wskazanej na drodze konkursu na najlepszy scenariusz, przy uwzględnieniu ograniczonej dowolności tematyki spotu. Działanie to wpisuje się w zawartą w „Programie...” formę współpracy, tj. przygotowywaniu materiałów promocyjnych o charakterze informacyjno-telewizyjnym.

Zadaniem organizacji pozarządowych byłoby przygotowanie scenariusza spotu oraz pomoc w jego realizacji. Korzyścią: dotarcie z przekazem do szerokiej grupy odbiorców, promocja i cenne doświadczenie oraz intensywne publikowanie spotu przez kilka miesięcy, ze szczególnym uwzględnieniem 1. kwartału roku (okres "kampanii jednego procenta"). Skuteczność kampanii kierowanych, w dodatku podejmujących tematykę bliską lub znaną społeczeństwu lokalnemu czy też realizowanych na rozpoznawalnych obszarach miasta, dzielnicy lub osiedla jest zdecydowanie większa niż skuteczność kampanii ogólnych.

W przypadku sukcesu projektu, organizacje pozarządowe zmieniłyby podejście do środków przekazu, które wcześniej mogły wydawać się nieosiągalne i niedostępne. Wśród przewidywalnych efektów programu jest m.in. powstanie kilku wideoblogów prowadzonych przez organizacje pozarządowe czy podniesienie doświadczenia i zainteresowania działalnością III sektora ze strony studentów.

9. Dodać lub przeredagować §2 ust. 2, pkt. 1, 4, 10 i 11 , nadając brzmienie:

1) wspieranie działań miasta w zakresie diagnozowania i rozwiązywania oraz identyfikowania potrzeb mieszkańców.

4) budowanie społeczeństwa obywatelskiego, poprzez edukację mieszkańców i aktywizację społeczności lokalnych,

10) planowanie działań rocznych oraz wieloletnich, zapisanych w programach i dokumentach strategicznych.

11) wspieranie działań miasta w wygaszaniu i rozwiązywaniu konfliktów społecznych, poprzez inicjowanie i prowadzenie debaty publicznej w problematycznych lub spornych kwestiach, z wykorzystaniem dostępnych narzędzi komunikacji z mieszkańcami i instytucji demokracji bezpośredniej.

10. Doprecyzowania, pełniejszego nakreślenia lub ujęcia wymaga zasada partnerstwa, której nieprzestrzeganie - zgodnie z ankietami oceniającymi współpracę władz miasta z III sektorem - jest jednym z podstawowych zarzutów organizacji względem magistratu (ankiety oceniające współpracę w roku 2012).

11. W § 4 rozszerzenie (we wszystkich przypadkach) zapisów mówiących o "Strategii rozwoju miasta", także o programy jednoroczne, wieloletnie i strategie sektorowe.

12. W §4 pkt. 3, lit c) i pkt. 4, lit d) zamiast wskazywać jednego pełnomocnika, zapisy powinny ogólnie odnosić się do pełnomocników Prezydenta Miasta Katowice. Do wykazu należy też dodać koordynatorów projektów miejskich i doradców Prezydenta Miasta Katowice.

13. W §4 ust 2 i każdym innym odwołaniu do "organów statutowych" organizacji" sprecyzować zapisy w sposób, który nie pozostawi pola do rozważań czy aby stowarzyszenia zwykle (posiadające regulamin a nie statut, więc nie posiadające organów statutowych) zostały uwzględnione.

14. Przeredagować niefortunne powtórzenie W §14 "(...) w widocznym miejscu w miejscu realizacji zadania, w formie określonej przez Prezydenta Miasta Katowice." (ostatnie zdanie).

15. Wspólnie z sektorem pozarządowym opracować i prowadzić publicznie dostępną bazę dobrych praktyk w zakresie sposobu zorganizowania organizacji pozarządowych (np. komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna, księgowość, organizacja i archiwizacja dokumentów, planowanie zadań, wsparcie realizacji projektów, zarządzanie czasem, zarządzanie zasobami, zarządzanie wartościami niematerialnymi i prawnymi, sprawozdawczość finansowa i merytoryczna itp.). Zasadne będzie coroczne organizowanie plebiscytu na najlepsze lub innowacyjne działanie wdrożone od ostatniej edycji lub w ostatnim roku, poprawiające skuteczność, efektywność NGO lub ich organizacji, przy tym możliwe do „przeszczepienia” do innych organizacji funkcjonujących na terenie Katowic. Należy rozważyć możliwość zorganizowania finału plebiscytu w trakcie "Katowickich Dni Organizacji Pozarządowych" i wręczenia nagród (na tyle atrakcyjnych, by zachęcić organizacje pozarządowe do ulepszania i usprawniania swojej kultury organizacyjnej). Działanie ma być skierowane na pobudzenie inicjatywy, kreatywności, poszukiwanie nowych rozwiązań i innowacji oraz profesjonalizację działania organizacji.

16. Uzupelnienie rocznego sprawozdania z realizacji "Programu współpracy..." o:

- wskazanie liczby beneficjentów działań (każdorazowe oczekiwanie tego parametru od organizacji realizujących projekty i działania na terenie miasta),
- podawanie do publicznej wiadomości ile razy organizacje pozarządowe skorzystały z każdej z form współpracy finansowej i pozafinansowej, opisanych w §4 i §5,
- informacje o celach nierealizowanych lub niezrealizowanych,
- średnią wysokość dofinansowania na jedną organizację pozarządową z puli przeznaczonej na współpracę z III sektorem w każdym wydziale dysponującym taką pulą;
- podawanie finansowej wyceny całości działań organizacji pozarządowych na terenie miasta (szacunki na podstawie realizacji zadań zleconych i sprawozdań merytorycznych z działalności katowickich organizacji pozarządowych),
- sprawozdanie z działalności zespołów doradczych,
- odniesienie informacji o wielkości kwot zarezerwowanych na współpracę miasta z sektorem pozarządowym do sytuacji w 2 poprzednich latach, z rozróżnieniem puli przydzielonej różnym jednostkom organizacyjnym urzędu,
- stan i dynamikę zmian sektora pozarządowego w minionym roku – liczbę nowych organizacji, liczbę organizacji przesyłających sprawozdania merytoryczne i finansowe, strukturę sektora pozarządowego (określającą procentowy udział organizacji o różnym

profilu prowadzonej działalności np. pomocowe, sportowe itp.), poziom aktywności organizacji, wielkość organizacji itp,

- Wskaźniki efektywności powinny być odniesione do liczby organizacji pozarządowych lub liczby organizacji działających na danym polu.

17. W §11 ust. 3, dodać w brzmieniu:

„Informacja o wysokości środków przeznaczonych na realizację Programu, będących w dyspozycji poszczególnych jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Katowice, oraz poziomu ich wykorzystania są umieszczane na stronie internetowej ngo.katowice.eu.”

18. Należy uregulować kwestię kosztów administracyjnych w projektach i zadaniach realizowanych przez organizacje pozarządowe. Obecnie fakt pełnego uwzględniania kosztów administracyjnych w projekcie lub zadaniu jest niekorzystnie odbierany przez magistrat, który - bądź co bądź - jak żaden inny powinien rozumieć, że prowadzenie działań bez ponoszenia kosztów administracyjnych jest właściwie niemożliwe. Akceptowanie lub nawet oczekiwanie przerzucania tej kategorii kosztów na barki wyłącznie organizacji pozarządowych jest wyrazem krótkowzroczności, braku poszanowania zasady partnerstwa i niezrozumienia roli organizacji pozarządowych w funkcjonowaniu miasta. Jednocześnie, trudno powiedzieć, by miasto podejmowało konkretne działania zmierzające do ograniczenia kosztów administracyjnych tam, gdzie takowe najbardziej przeszkadzają przedstawicielom urzędu. Władze miasta niesłusznie oczekują, że organizacje pozarządowe będą w stanie rozwijać się lub skutecznie realizować projekty lub zadania przy takim dodatkowym obciążeniu ich budżetu. Potrzeba systemowego uregulowania tej kwestii wynika także z zasady uczciwej konkurencji – różne jednostki organizacyjne podchodzą do tego zagadnienia w różny sposób.

19. Przeredagować fragment wstępu do postaci:

„Spodziewanymi efektami współpracy są wzrost dynamiki i skuteczności działań na rzecz społeczności lokalnej, budowa i rozwój kapitału społecznego oraz podniesienie jakości życia mieszkańców.”

20. Dodać zapis wskazujący na prowadzenie przez Urząd Miasta Katowice publicznie dostępnego wykazu sprzętu, lokali oraz innych zasobów miasta, które mogą być udostępnione organizacjom pozarządowym w ramach współpracy pozafinansowej, z określeniem dysponenta tych zasobów. Jeżeli podobny wykaz istnieje i jest aktualizowany, należy poprawić jego dostępność.

21. Aby sprawozdanie z realizacji „Programu...” miało faktycznie obiektywny charakter, musi zawierać także ocenę wyrażoną przez stronę pozarządową. Dlatego też, stałą praktyką,

wynikającą z treści „Programu...” powinno być roczne badanie oceny współpracy na wzór badania ankietowego przeprowadzonego na przełomie 2012 roku. Sugerowany zapis w §10 ust 6, dodać:

6. 1) Integralną częścią sprawozdania z realizacji programu współpracy jest badanie ankietowe, przeprowadzone wśród członków i przedstawicieli organizacji pozarządowych.

6. 2) Wyniki badania ankietowego wykorzystywane są w celu prowadzenia autodiagnozy jakości współpracy oraz zaadresowania obszarów ocenianych najgorzej.

22. W § 2 ust 1, nadać brzmienie:

"Celem głównym Programu jest określenie zasad i form współpracy Miasta Katowice z organizacjami pozarządowymi, które wzmocnią rolę organizacji w realizacji zadań publicznych, podniosą skuteczność i efektywność działań realizowanych zarówno przez miasto jak i sektor pozarządowy oraz stworzą warunki do trwałego zwiększania aktywności społecznej i rozwoju świadomego społeczeństwa obywatelskiego."

23. W § 3 ust 1, lit. d) nadać brzmienie:

„Zasada uczciwej konkurencji oraz zasada jawności polegają na kształtowaniu przejrzystych zasad współpracy, opartych na równych, obiektywnych i jawnych kryteriach wyboru realizatora zadania publicznego oraz zapewnieniu równego, szerokiego i sprawnego dostępu do informacji”.

24. Krótkiego uregulowania wymaga wskazanie konsekwencji i trybu postępowania w przypadku naruszenia lub złamania opisanych w programie zasad współpracy miasta z organizacjami pozarządowymi, np. poprzez stwierdzenie nieważności decyzji, które zapadły z naruszeniem tych zasad i zmiany decydenta przy ponownym rozpatrywaniu sprawy.

25. Należy pochylić się nad zasadami partnerstwa i przejrzystości oraz innymi zasadami współpracy:

a) Niedopuszczalne jest przedkładanie do zaopiniowania organizacjom pozarządowym i organom konsultacyjno-doradczym projektów uchwał i regulaminów bez uzupełnionych kwot, które owy projekt winien określać.

b) Niedopuszczalne jest celowe ograniczanie dostępności informacji dla wszystkich lub wybranych organizacji pozarządowych oraz opóźnianie momentu publikacji informacji w celu wywołania presji czasowej, utrudniającej lub uniemożliwiającej tym organizacjom uczestnictwo w procesie konsultacji społecznych.

c) Niedopuszczalne jest uzależnianie faktu oraz wysokości dofinansowania dla organizacji pozarządowych od ich krytycznego lub przychylnego nastawienia względem działań magistratu.

d) Niedopuszczalne jest stawianie przed wybranymi organizacjami pozarządowymi dodatkowych barier formalnych, nie stawianych przed żadnymi innymi organizacjami

pozarządowymi w analogicznych sytuacjach, w innych jednostkach organizacyjnych Urzędu itp.

e) Niedopuszczalne jest (celowe) unikanie merytorycznej dyskusji nad problemami lub rozwiązaniami w sprawach ważnych (ale nie pilnych) z powodu rzekomego braku czasu lub innych, nie mających pokrycia w rzeczywistości powodów.

f) Niedopuszczalny jest konflikt interesów, w którym osoby pełniące społecznie ważne funkcje decydują, orzekają lub w inny bezpośredni sposób stają się "sędziami we własnej sprawie".

g) Niedopuszczalne jest (celowe) pomijanie procesu konsultacji społecznych przy uchwalaniu aktów prawa miejscowego.

h) Niedopuszczalne jest (celowe) unikanie włączania czynnika społecznego do procesów decyzyjnych w kwestiach o dużym znaczeniu dla mieszkańców i wyraźnej przekładalności skutków podejmowanych decyzji na jakość życia mieszkańców, w szczególności wobec jednoznacznych deklaracji organizacji pozarządowych w zakresie chęci aktywnego uczestniczenia w procesie kształtowania podejmowanej decyzji.

i) Niedopuszczalne jest wprowadzanie zmian w przedmiocie konsultacji społecznych w trakcie ich trwania bez ponownego rozpoczęcia odliczania 14-dniowego okresu trwania konsultacji społecznych.

j) Niedopuszczalne jest ograniczanie organizacjom pozarządowym dostępu do ustawowo zagwarantowanego prawa udziału w konsultacjach społecznych i innych formach partycypacji społecznej poprzez stawianie przed organizacjami pozarządowymi niezasadnych barier lub niemożliwych do spełnienia warunków.